

bøgerne har taget op til speciel Belysning og Drøftelse. Flere af Afhandlingerne indeholde dog ogsaa adskiligt, der er af Interesse for andre end blotte Fagmænd. Dette gælder saaledes Dr. Altrocks Afhandling: »Die Frage der Entschuldung des ländlichen Grundbesitzes in der Spezialkommission des österreichischen Herrenhauses«, og for at nævne et andet Eksempel, Dr. Ludwig Altschülers: »Die Verwendung der Lebensversicherung bei den Bestrebungen zur Lösung der Arbeiterwohnungsfrage in Belgien«, der som Indledning giver et grundigt Indblik i Boligspørgsmaalet i Belgien.

Henrik Pedersen.

IRVING FISHER. **The Rate of Interest.** New York 1907. The Macmillan Company.

Forf. har i 1896 udgivet den lille interessante Bog »Appreciation and Interest«, i hvilken han undersøgte Prisforandringerne og Rentefodens Forhold til hinanden. Det har da ligget nær at vente et større Arbejde om Rentefoden fra samme Haand; men Forf. har anset det for nødvendigt først at undersøge Begreberne Kapital og Indkomst, hvormed hans for nogle Aar siden udkomne Bog »The nature of Capital and Income« beskæftiger sig, forinden han nu er gaaet i Gang med Rentespørgsmaalet.

Resultatet af det foreliggende Værk er, at Forf. slutter sig til Agioteorien, der allerede fremsattes for et halvt Hundrede Aar siden af John Rae, men først blev almindelig kendt ved Bøhm-Bawerks Arbejder. Men Fisher kan dog ikke helt slutte sig til nogen af de hidtil fremkomne Begrundelser af Agioteorien, og for saa vidt er det foreliggende Værk en original Behandling af Renteproblemet.

Forf. anerkender Bøhm-Bawerks glimrende Behandling af den psykologiske Side af Rentespørgsmaalet, hvori det

bøgerne har taget op til speciel Belysning og Drøftelse. Flere af Afhandlingerne indeholde dog ogsaa adskiligt, der er af Interesse for andre end blotte Fagmænd. Dette gælder saaledes Dr. Altrocks Afhandling: »Die Frage der Entschuldung des ländlichen Grundbesitzes in der Spezialkommission des österreichischen Herrenhauses«, og for at nævne et andet Eksempel, Dr. Ludwig Altschülers: »Die Verwendung der Lebensversicherung bei den Bestrebungen zur Lösung der Arbeiterwohnungsfrage in Belgien«, der som Indledning giver et grundigt Indblik i Boligspørgsmaalet i Belgien.

Henrik Pedersen.

IRVING FISHER. **The Rate of Interest.** New York 1907. The Macmillan Company.

Forf. har i 1896 udgivet den lille interessante Bog »Appreciation and Interest«, i hvilken han undersøgte Prisforandringerne og Rentefodens Forhold til hinanden. Det har da ligget nær at vente et større Arbejde om Rentefoden fra samme Haand; men Forf. har anset det for nødvendigt først at undersøge Begreberne Kapital og Indkomst, hvormed hans for nogle Aar siden udkomne Bog »The nature of Capital and Income« beskæftiger sig, forinden han nu er gaaet i Gang med Rentespørgsmaalet.

Resultatet af det foreliggende Værk er, at Forf. slutter sig til Agioteorien, der allerede fremsattes for et halvt Hundrede Aar siden af John Rae, men først blev almindelig kendt ved Bøhm-Bawerks Arbejder. Men Fisher kan dog ikke helt slutte sig til nogen af de hidtil fremkomne Begrundelser af Agioteorien, og for saa vidt er det foreliggende Værk en original Behandling af Renteproblemet.

Forf. anerkender Bøhm-Bawerks glimrende Behandling af den psykologiske Side af Rentespørgsmaalet, hvori det

paavises, at Menneskene i Reglen foretrækker Nutidsgoder for Fremtidsgoder, hvilken Omstændighed begrundes Renten, og han slutter sig fuldt hertil. Men Bøhm-Bawerk har endvidere søgt at paavise, at heldig valgte Produktionsomveje maa medføre et vist Merudbytte af den anvendte Kapital, som skaber en naturlig Rente, selv om psykologiske Momenter ikke skabte den; dette er en rent teknologisk Forklaring af Renten, som minder stærkt om de af B.-B. forkastede Produktivitsrenteteorier. Fra denne Del af B.-B.'s Agioteori tager Fisher bestemt Afstand, og paaviser, at den Rolle, som heldigt valgte Produktionsomveje spiller i Renteproblemet, er af ganske samme Art som de øvrige Momenter, der bevirker, at Menneskene foretrækker Nutidsgoder for Fremtidsgoder.

Fisher gennemgaar og kritiserer desuden de øvrige kendte Renteteorier i et behageligt knapt og eksakt og dog letlæseligt Sprog, hvorefter han gaar over til Udviklingen af sin egen Agioteori, ved hvilken han støtter sig til Raes, Bøhm-Bawerks og Landrys Teorier; men som sin originale Indsats har han en rentebestemmende Faktor, som han kalder »the income concept«, et Begreb, Forf. nærmere har udviklet i sin Bog »Nature of Capital and Income«, og ved hvilket han forstaar Arten af en Persons Indkomst i Henseende til dens Størrelse, Sandsynlighed, Bestanddele og Fordeling i Tiden. Forf. mener, at der nu vel ikke længere strides om, at Rente er det samme som Agio paa Nutidsgoder, og hans Paavisning gaar ud paa, at denne Agio i høj Grad afhænger af Menneskenes Indkomsters Art.

Forf. gengiver først i korte Træk sin ovennævnte Bog »Appreciation and Interest« med dens Paavisning af, at Renten er høj i Perioder med stigende Varepriser, lav naar Prisniveauet er faldende. Menneskene foretrækker Nutidsgoder for Fremtidsgoder, bl. a. fordi de har en Del forskellige Behov, som ikke kan vente paa Tilfredsstillelse uden til stor Skade, Livets Længde er usikker

o. s. v., men Styrken af det Fortrin, vi giver Nutidsgoderne, afhænger af vor Indkomsts Art paa følgende Maade.

Indkomstens Størrelse virker saaledes, at Agioen paa Nutidsgoder gennemgaaende er større, jo mindre Indkomsten er; Indkomstens Fordeling i Fremtiden bevirker, at Agioen er stor, hvis Indkomsten forventes at være stigende, og lille, hvis den forventes at være faldende; og endelig medfører Indkomstens Usikkerhed i Fremtiden forskellig Virkning, eftersom det er en nærliggende eller en fjernere Fremtids Indkomst vi anser for daarlig sikret. Er det den nærmeste Fremtid, vi anser for truet, laaner vi gjerne til høj Rente, er det de gamle Dage, vi er bange for, lægger vi op, Agioen bliver lav. Rent personlige Karakteregenskaber modificerer naturligvis den Agio, som vor Indkomsts Art bevirker. Disse Egenskaber er: Forudseenhed, Selvbeherskelse, Vane, optimistisk eller pessimistisk Temperament og endelig den Interesse, vi har i andres Liv.

Forf. undersøger derefter, hvorledes Rentens Størrelse bestemmes, idet han først behandler nogle abstrakte Tilfælde, og sluttelig forlader disse Abstraktioner. Rentevodens Dannelse er som Prisdannelser, man køber Penge, o: laaner, saalænge deres Grænsenyttelse er større end Grænsenyttelsen af det, man skal give igen, derfor kan intet Renteforbud opretholdes, naar almindeligt Køb og Salg er tilladt; thi kunde Folk ikke laane, saa solgte de deres Ejendele for at købe dem igen, naar de atter fik disponible Midler, saaledes som det blev praktiseret i Middelalderen ved Salg med Genkøbsret.

Opfindelsers Betydning for Rentefoden behandles, og Forf. kommer til det kendte Resultat, at de højner Renten, mens de bliver indført.

Rentefodens store Betydning for Priserne vises dernæst. Størst er den naturligvis for varige Kapitalgenstande, det disse ligefrem vurderes ved at Aarsindtægten multiplicere med et Tal, der bestemmes af Rentefodens Størrelse.

Et Par Kapitler anvender Forf. til at konstatere, at det virkelige Livs Fænomener bekræfter hans Teorier. Dette Afsnit er ualmindelig fængslende, rigt paa originale og skarpsindige Betragtninger over Mennesker og Forhold.

En indgaaende Behandling ofrer Forf. den gængse Anskuelse, at Renten er høj, naar der er faa Penge blandt Folk og omvendt, og viser, at Pengemængden pr. Individ i U. S. A. siden 1871 har været jævnt og stadig stigende; alligevel har Renten uafbrudt svinget op og ned. Forretningsfolk ser, at naar Bankreserverne svinder, sættes Renten op og omvendt, men Bankindskudenes Stigen eller Af-tagen er ikke den primære Grund til Rentefodens Forandring. At Bankindskudene tager af i Forhold til Udlaan, er Tegn paa, at Samfundets Indtægter for Tiden ere lave, hvilket gærne indtræffer, naar Indkomstkurven er stigende; Landmanden laaner Penge før Høsten, og omvendt sætter han i Banken, naar Høsten er solgt, da Indkomstkurven er faldende. Kun i Paniktider kan man sige, at Pengemangelen faar Renten til at stige; men Pengenes Rolle er under saadanne Forhold bleven en anden end ellers, de er da ikke længere et Omsætningsmiddel, som Forretningsmanden næsten ikke bruger, nej, naar Tilliden til hans Underskrift er borte, bliver rede Penge en økonomisk Livsbetingelse for ham, hvilket bringer Prisen paa dem i Vejret.

I et Tillæg til Bogen har Forf. givet en matematisk Udvikling af sine Teorier. Endelig indeholder Bogen nogle Pris- og Rentefodsstatistikker fra forskellige Lande for en lang Aarrække, som det er meget bekvemt at have samlet for sig.

Axel Rubow.